

SHIFOXONA MAKTABLARI KASALXONA VA MAKTABLARDA TALIM OLIISH HUQUQINI TA'MINLASHGA QARATILGAN CHORA TADBIRLARNI AMALGA OSHIRISH

Gulmuradova Sevinch

Jizzax Davlat Pedagogika Unversiteti

Pedagogika va psixalogiya fakulteti

Logopediya yònalishi 510-23-guruh

2-kurs talabasi

@sevinchisroilova684@gmail.com

Anotatsiya: Ushbu maqolada shifoxona maktablari tizimi va uning kasalxona sharoitida ta'lim olish huquqini ta'minlashdagi roli yoritilgan. Maxsus ehtiyojga ega bolalar uchun inklyuziv ta'lim muhitini yaratish, ularning rivojlanishini qo'llab-quvvatlash hamda psixologik va pedagogik yordam ko'rsatish chora-tadbirlari tahlil qilinadi. Shuningdek, shifoxona maktablarining samaradorligini oshirish bo'yicha ilg'or tajribalar va xalqaro tajribalar o'rganiladi.

Kalit so'zlar: shifoxona maktablari, korreksiya, inklyuziv ta'lim, maxsus muassasalar, reabilitatsiya, integratsiya, masofaviy ta'lim, konvensiya

Больничные школы: реализация мер, направленных на обеспечение права на образование в больницах и школах

Аннотация: В данной статье рассматривается система больничных школ и их роль в обеспечении права на образование для детей, находящихся на лечении. Анализируются меры, направленные на создание инклюзивной образовательной среды для детей с особыми потребностями, поддержку их развития, а также оказание психологической и педагогической помощи. Кроме того, изучаются передовой опыт и международные практики по повышению эффективности больничных школ.

Ключевые слова: больничные школы, коррекция, инклюзивное образование, специальные учреждения, реабилитация, интеграция, дистанционное обучение, конвенция.

Hospital Schools: Implementation of Measures Aimed at Ensuring the Right to Education in Hospitals and Schools

Annotation : This article explores the system of hospital schools and their role in ensuring the right to education for children receiving medical treatment. It analyzes measures aimed at creating an inclusive educational environment for children with special needs, supporting their development, and providing psychological and pedagogical assistance. Additionally, the article examines best practices and international experiences to enhance the effectiveness of hospital schools.

Keywords: hospital schools, correction, inclusive education, special institutions, rehabilitation, integration, distance learning, convention.

Kirish

Ta'lim har bir insonning asosiy huquqlaridan biri bo'lib, har qanday sharoitda ham unga ega bo'lish imkoniyati ta'minlanishi lozim. Sog'lig'i tufayli doimiy ravishda yoki uzoq muddat kasalxonada davolanishga majbur bo'lgan bolalar uchun ta'lim jarayoni to'xtab qolmasligi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, shifoxona maktablari tashkil etilib, o'quvchilarga kasalxonada bo'lish davomida ham ta'lim olish imkoniyati yaratilmoqda.

Mazkur maqolada shifoxona maktablarining ahamiyati, ularni tashkil etish jarayoni va ushbu tizim orqali bolalarning ta'lim olish huquqini ta'minlash bo'yicha amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi. Shuningdek, bu maktablarning psixologik va pedagogik jihatlari, o'quvchilarga ko'rsatiladigan metodik yordam va shifokor-pedagog hamkorligi masalalari yoritiladi. Shifoxona maktablari faqat bilim berish bilan cheklanmay, balki bolalarning ijtimoiy moslashuvi va psixologik qo'llab-quvvatlanishiga ham xizmat qiladi.

Shunday ekan, kasalxonada uzoq vaqt qolishga majbur bo'lgan bolalarning ta'lim olish huquqini ta'minlash hamda ularni jamiyatga integratsiya qilish uchun shifoxona maktablarining rivojlanishiga e'tibor qaratish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda bu dolzarb mavzuga aylanib kelmoqda.

Shifoxona maktablari va ularning ahamiyati

Shifoxona maktablari – uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tashkil etilgan maxsus ta'lim muassasalari bo'lib, ularning uzluksiz ta'lim olishini ta'minlashga xizmat qiladi. Bunday maktablar sog'lig'i sababli odatdagi maktabga bora olmaydigan bolalarga bilim berish bilan birga, ularning psixologik va ijtimoiy holatini yaxshilashda ham muhim rol o'ynaydi.

Shifoxona maktablarining ahamiyati quyidagilardan iboratdir.

1. Bolalarning ta'lim olish huquqini ta'minlash

Har bir bola ta'lim olish huquqiga ega. Uzoq muddat kasalxonada qolishga majbur bo'lgan bolalar odatdagi maktab ta'limidan orqada qolmasligi uchun shifoxona maktablari ularning bilim olishini davom ettirish imkoniyatini yaratadi.

2. Psixologik qo'llab-quvvatlash

Kasallik tufayli do'stlari va maktab muhitidan ajralish bolalar uchun ruhiy qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Shifoxona maktablari bolalarning motivatsiyasini oshirish, ijtimoiy faolligini saqlash va depressiya yoki tushkunlikka tushishining oldini olishda muhim rol o'ynaydi.

3. Reabilitatsiya jarayoniga yordam

Ta'lim olish jarayoni nafaqat bilim olish, balki bolaning umumiy rivojlanishi uchun ham muhimdir. Shifoxona maktablari bolaning o'zini foydali va faol his qilishiga yordam beradi, bu esa uning sog'ayish jarayonini tezlashtirishi mumkin.

4. Moslashuvchan ta'lim tizimi

Shifoxona maktablarida ta'lim dasturlari bolalarning jismoniy va ruhiy holatiga moslashtiriladi. O'quv yuklamasi bolaning sog'lig'i bilan bog'liq holda belgilanadi va shaxsiy yondashuv asosida ta'lim beriladi.

5. Ijtimoiy moslashuvga ko'maklashish

Kasallik sababli uzoq vaqt davomida jamiyatdan ajralgan bolalar uchun shifoxona maktablari muhim ijtimoiy muhit yaratadi. Bu yerda ular nafaqat bilim olish, balki tengdoshlari bilan muloqot qilish, ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lalilar.

Shifoxona maktablari bolalarning ta'lim olish huquqini ta'minlash, psixologik va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash hamda ularning rivojlanishiga yordam berishda katta ahamiyat kasb etadi. Ushbu maktablarni rivojlantirish orqali kasal bolalar ham o'z imkoniyatlarini to'liq ro'yobga chiqarishlari, bilim olishdan chetda qolmasliklari hamda jamiyatga moslashishlari uchun sharoit yaratiladi.

Shifoxona maktablarini tashkil etish va huquqiy asoslar

Shifoxona maktablari uzoq muddatli davolanishga muhtoj bo'lgan bolalar uchun ta'lim olish imkoniyatini yaratish maqsadida tashkil etiladi. Ushbu maktablar odatdagi ta'lim tizimining bir qismi sifatida faoliyat yuritadi va kasal bolalarga moslashtirilgan ta'lim dasturlarini taklif

etadi. Hozirda shifoxona maktablarida o'qitishning zamonaviy usullari qo'llanmoqda. Mamlakatimizning turli hududlarida bunday maktablar tashkil etilmoqda.

Shifoxona maktablarini tashkil etish tartibi

Shifoxona maktablarini tashkil etish quyidagi bosqichlardan iborat:

Talab va ehtiyojni aniqlash

Mamlakat yoki mintaqadagi shifoxonalarda uzoq muddat davolanishga muhtoj bolalar soni o'rganiladi.

Davolanish jarayonida bo'lgan bolalarning ta'lim olish ehtiyojlari tahlil qilinadi.

Ta'lim muassasasi sifatida ro'yxatdan o'tkazish

Shifoxona maktablari ta'lim muassasasi sifatida rasmiy ro'yxatdan o'tkaziladi.

Ular sog'liqni saqlash tizimi va ta'lim tizimi o'rtasidagi hamkorlik asosida tashkil etiladi.

Pedagogik jamoani shakllantirish

Shifoxona sharoitida ishlash uchun maxsus tayyorgarlikka ega o'qituvchilar jalb qilinadi.

Pedagoglar psixologik tayyorgarlikdan o'tib, bolalar bilan individual va guruh shaklida ishlash ko'nikmalarini egallaydi.

Moslashtirilgan o'quv dasturini ishlab chiqish

O'quv rejasi bolaning sog'lig'i va davolanish jarayoniga moslashtiriladi.

O'quv yuklamasi va darslar jadvali bolaning jismoniy imkoniyatlariga qarab belgilanadi.

Texnologik va didaktik ta'minot

Dars jarayonlarini osonlashtirish uchun zamonaviy texnologiyalar va innovatsion ta'lim usullari joriy qilinadi.

Masofaviy ta'lim platformalari, video darsliklar, maxsus o'quv materiallari tayyorlanadi.

2. Shifoxona maktablarining huquqiy asoslari

Shifoxona maktablari bolalarning ta'lim olish huquqini ta'minlashga xizmat qiluvchi muhim ta'lim shaklidir. Ularni tashkil etish davlat ta'lim siyosatining ajralmas qismi bo'lib, xalqaro va milliy qonunchilikka asoslanadi. Ta'lim tizimi va tibbiyot muassasalari o'rtasidagi hamkorlik, pedagoglar tayyorgarligi hamda moslashtirilgan o'quv dasturlari shifoxona maktablarining samarali faoliyat yuritishiga imkon yaratadi.

Shifoxona maktablari quyidagi xalqaro va milliy huquqiy asoslarga tayanib faoliyat yuritadi:

Xalqaro huquqiy asoslar

BMT Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi (1989) – har bir bolaning ta'lim olish huquqini kafolatlaydi.

YUNESKONing “Ta'lim hamma uchun” dasturi – inklyuziv ta'limni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlaydi.

Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiya – nogironligi yoki kasalligi sababli odatdagi maktabga bora olmaydigan bolalar uchun maxsus ta'lim imkoniyatlarini yaratish zarurligini belgilaydi.

Milliy huquqiy asoslar

Har bir mamlakat o'zining ta'lim to'g'risidagi qonunlarida shifoxona maktablari faoliyatini tartibga soluvchi qoidalarni belgilaydi. Odatda quyidagilar milliy qonunchilikda ko'zda tutiladi:

“Ta'lim to'g'risidagi qonun” – har bir bolaning ta'lim olish huquqini kafolatlaydi.

“Inklyuziv ta'lim to'g'risida qarorlar” – nogironligi yoki uzoq muddatli kasallik sababli maktabga bora olmaydigan bolalar uchun maxsus ta'lim sharoitlarini yaratish talablarini belgilaydi.

“Masofaviy va individual ta’lim to’g’risidagi nizom” – shifoxonada yoki uy sharoitida ta’lim olish imkoniyatlarini tartibga soladi.

Shifoxona maktablarini rivojlantirish bo’yicha chora-tadbirlar

Shifoxona maktablari bolalarning ta’lim olish huquqini ta’minlash, ularni ijtimoiy va psixologik qo’llab-quvvatlash hamda rivojlanishiga yordam berishda muhim rol o’ynaydi. Biroq, ushbu maktablarning samaradorligini oshirish va ularni yanada rivojlantirish uchun qator chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Shifoxona maktablari bolalarning ta’lim olish huquqini ta’minlashda muhim rol o’ynaydi. Ularning rivojlanishi uchun davlat tomonidan qo’llab-quvvatlash, pedagoglar malakasini oshirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, individual yondashuvni rivojlantirish va ijtimoiy xabardorlikni oshirish zarur. Ushbu chora-tadbirlar orqali shifoxona maktablari yanada samarali ishlaydi va kasal bolalar ta’limdan chetda qolmaydi. Shifoxona maktablarini rivojlantirish bo’yicha quyidagi chora-tadbirlarni kuchaytirish zarurdir.

Davlat tomonidan qo’llab-quvvatlashni kuchaytirish

Shifoxona maktablarini rivojlantirish uchun hukumat darajasida quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim:

Qonunchilikni takomillashtirish – shifoxona maktablari faoliyatini huquqiy asosda mustahkamlash, inklyuziv ta’lim bo’yicha yangi qaror va nizomlarni ishlab chiqish.

Davlat moliyaviy qo’llab-quvvatlashi – shifoxona maktablari uchun byudjetdan ajratiladigan mablag’larni oshirish, moddiy-texnik bazasini yaxshilash.

Davlat va nodavlat tashkilotlari hamkorligini yo’lga qo’yish – xayriya fondlari, xalqaro tashkilotlar va mahalliy biznes vakillarini jalb qilish orqali shifoxona maktablariga yordam berish.

O’qituvchilar malakasini oshirish

Shifoxona sharoitida dars o’qitish maxsus yondashuvni talab qiladi. Shu sababli, quyidagi tadbirlarni amalga oshirish lozim:

O’qituvchilar uchun maxsus kurslar tashkil etish – kasal bolalar bilan ishlash metodikalari, individual ta’lim yondashuvlari va psixologik yordam ko’rsatish bo’yicha o’quv dasturlarini ishlab chiqish.

Tibbiyot xodimlari bilan hamkorlikni yo’lga qo’yish – o’qituvchilarga shifokor va psixologlar bilan hamkorlik qilish ko’nikmalarini o’rgatish.

Masofaviy ta’lim bo’yicha tayyorgarlik – onlayn ta’lim vositalaridan samarali foydalanish bo’yicha o’qituvchilarni o’qitish.

Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish

Shifoxona sharoitida ta’lim samaradorligini oshirish uchun texnologik yechimlardan foydalanish muhim:

Masofaviy ta’lim tizimini rivojlantirish – kompyuter va planshetlar orqali onlayn darslar tashkil etish.

Elektron darslik va interaktiv o’quv materiallari yaratish – shifoxona sharoitiga mos keladigan elektron resurslarni ishlab chiqish.

Sun’iy intellekt va virtual laboratoriyalarni joriy etish – o’quvchilar uchun qiziqarli va interaktiv ta’lim muhitini yaratish.

Individual yondashuvni rivojlantirish

Har bir bolaning sog’lig’i va qobiliyatidan kelib chiqib, quyidagi individual yondashuvlarni qo’llash lozim:

Moslashuvchan o’quv rejalarini ishlab chiqish – bolalarning sog’lig’i holatidan kelib chiqib, o’quv yuklamasini moslashtirish.

Psixologik va pedagogik qo‘llab-quvvatlash – maxsus pedagoglar va psixologlar orqali bolalarga individual yordam ko‘rsatish.

Ijtimoiy moslashuv dasturlarini ishlab chiqish – kasallikdan keyin bolalarni odatdagi maktabga qaytarish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqish.

Ijtimoiy xabardorlikni oshirish

Shifoxona maktablari muhim ijtimoiy loyihalardan biri ekanligini keng jamoatchilikka tushuntirish zarur:

Ommaviy axborot vositalarida targ‘ibot ishlarini olib borish – televideniye, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali shifoxona maktablarining ahamiyati haqida ma‘lumot berish.

Xayriya tadbirlarini tashkil etish – shifoxona maktablari uchun homiylik dasturlarini yo‘lga qo‘yish.

Volontyorlarni jalb qilish – talabalar, pedagoglar va psixologlarni shifoxona maktablarida ishlashga rag‘batlantirish.

Xulosa

Shifoxona maktablari nogironligi yoki uzoq muddat kasallik bilan shug‘ullanayotgan bolalarning ta‘lim olish huquqini ta‘minlashga qaratilgan muhim tashabbuslardan biridir. Ushbu maktablar nafaqat bilim berish, balki bolalarning ruhiy holatini qo‘llab-quvvatlash va jamiyatga moslashishiga ko‘maklashish bilan ham ahamiyatlidir. Davlat va jamiyat bu borada ko‘proq e‘tibor qaratib, shifoxona maktablarini rivojlantirishga harakat qilishi lozim.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, shifoxona maktablari nafaqat o‘quvchilarning bilim olish huquqini ta‘minlaydi, balki ularning psixologik va ijtimoiy moslashuviga ham ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Shuningdek, bunday ta‘lim tizimi individual yondashuv asosida qurilgan bo‘lib, har bir bolaning sog‘lig‘i va o‘quv salohiyatidan kelib chiqib maxsus dasturlar ishlab chiqiladi. Shifoxona maktablari faoliyatini samarali tashkil etish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish muhim: malakali pedagog va psixologlar bilan ta‘minlash, o‘quv dasturlarini moslashtirish, zamonaviy texnologiyalar va interaktiv o‘qitish metodlarini joriy etish hamda davlat va jamoatchilik tashkilotlari tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish.

Xulosa qilib aytganda, shifoxona maktablari ijtimoiy adolat va teng ta‘lim imkoniyatlarini ta‘minlashning muhim bo‘g‘ini hisoblanadi. Ushbu tizimning rivojlanishi jamiyatdagi har bir bolaning sifatli ta‘lim olish huquqini ro‘yobga chiqarishga xizmat qiladi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: Adolat, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi "Ta‘lim to‘g‘risida"gi qonuni. – Toshkent, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Nogironligi bo‘lgan bolalar uchun ta‘lim sifatini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori. – 2022.
4. Vygotskiy, L.S. Pedagogik psixologiya. – Moskva: Pedagogika, 2021.
5. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi va Xalq ta‘limi vazirligining shifoxona maktablari faoliyatini tashkil etish bo‘yicha qo‘llanmalari.
6. UNESCO. Inclusive Education: The Way of the Future. – Parij, 2021.
7. WHO (Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti) Children’s Rights to Education in Hospitals. – Jeneva, 2022.
8. Xolmo‘minova, D. Maxsus pedagogika: zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent: O‘qituvchi, 2023.
9. Murodov, I. Inklyuziv ta‘lim: nazariya va amaliyot. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2022.
10. Milliy va xalqaro ilmiy jurnallardagi maqolalar va internet manbalari.